

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 11 Jild 4

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 11 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Эргашев Икром Абдурасулович – юридик фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохид Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пулатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:
scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Лутфиллаев Ҳамидилло Муродиллаевич</i> “ЖАВОҲИР АТ-ТАФСИР ЛИ ТУҲФАТ АЛ-АМИР” АСАРИНИНГ МАЗМУНИ ВА ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИ ҲАҚИДА	12-17
<i>Эгамбергенов Ҳайтбой Ҳамидулло ўғли</i> ТОШ ДАВРИ АҲОЛИ МИГРАЦИЯЛАРИ (ЎРТА ОСИЁНИНГ ЖАНУБИЙ, ЖАНУБИЙ-ҒАРБИЙ ВА ҚУЙИ АМУДАРЁ ҲУДУДЛАРИ МИҚЁСИДА)	18-25
<i>Esonov Ziyodbek Yuldashevich</i> ҚО’ҚОН ХОНЛАРИ СУЛОЛАСИНИНГ ГЕНЕОЛОГИК ТАҲЛИЛИ	26-31
<i>Mamatqulov Bekzod</i> О’ЗБЕКИСТОНДА XX-АСРНИНГ 20-40-ЙИЛЛАРИДА СANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHI VA KADRLAR TARKIBINI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI	32-38
<i>Asadova Ra’no Baymanovna</i> О’ЗБЕК- HIND MUNOSABATLARINING YANGI BOSQICHGA KO’TARILISHI: HAMKORLIK ISTIQBOLLARI	39-42
<i>Saidova Raxima</i> О’ЗБЕКИСТОН ВА ИТАЛИЯ MUNOSABATLARINING ME’YORIY-HUQUQIY MANBALARI	43-48
<i>Ortiqov Yosin Abdulboqiyevich, Ergasheva Ra’no Muzaffarbek qizi</i> AFROSIYOB ARXEOLIGIK YODGORLIGINING O’RGANILISH TARIXI	49-55
<i>Iriskulov Bekzod Jaxongirovich</i> TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGI BYUDJETINING SARFLANISHIGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR	56-60
<i>Mirsoatova Sayyora Turg’unovna</i> QOYATOSH SURATLARIDA IBTIDOIIY DAVR IQTISODIIY HAYOTINING AKS ETISHI	61-66
<i>Лухмонов Шахзод Сайфиддин ўғли</i> ВЛИЯНИЕ ДЕНЕЖНОЙ ЭМИССИИ В 1918-1920 ГОДАХ НА СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКУЮ ЖИЗНЬ НАРОДОВ ТАССР	67-71
<i>Axmedov Bekzod</i> SOVET HOKIMIYATI TOMONIDAN O’ZBEKISTONDA QORAKO’LCHILIKNI RIVOJLANTIRISH TADBIRLARI.....	72-75
<i>Mamatov Jasurbek Qodirqul o’g’li</i> NAMANGAN VILOYATI ZIYORATGOHLARINING AHOLINING IJTIMOIIY HAYOTIDAGI O’RNI (UYCHI TUMANI DEVONA BUVA ZIYORATGOHI MISOLIDA)	76-80
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo’latovich</i> SURXONDARYO VILOYATI SANOATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINING ASOSIIY YO’NALISHLARI	81-88

Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич

ТОШКЕНТ ВОҲАСИ ПАЛЕОМЕТАЛЛ ДАВРИ ЖАМИЯТИ ТАРАҚҚИЁТИДА ТАБИЙ
РЕСУРСЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 89-93

Akrorov Botir Bakhodirovich

ДОГОВОРНО-ПРАВОВАЯ БАЗА СОТРУДНИЧЕСТВА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ИРАНА
В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ 94-99

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Tursunov Bekmuxammad Omonovich

IQTISODIYOTDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI
RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMI TAKOMILLASHTIRISH 100-108

Muxitdinova Kamola Alisherovna

«OLMALIQ KON-METALLURGIYA KOMBINATI» AJDA ISHLAB CHIQARILADIGAN
MAHSULOTLARNING SANOAT KORXONALARIDA QO'LLANISHI 109-115

Madraximov Qaxramon Egamberganovich

INNOVATSION FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIY BARQARORLIKKA
ERISHISH YO'LLARI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA..... 116-125

Кетманов Авазбек Маликович

КИЧИК БИЗНЕС МОЛИЯВИЙ РЕСУРСЛАРИ САМАРАДОРЛИГИ ОМИЛЛАРИ ВА УЛАРНИНГ
ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 126-134

Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich

KAMBAG'ALLIKKA QARSHI KURASHISHNING OMILLARI..... 135-142

Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon ogli

MARKET MECHANISMS, METHODS OF PRICE FORMATION IN THE SYSTEM OF MARKETING
OF GOODS AND SERVICES 143-152

Ilhamova Zarnigor Po'latjon qizi

MINTAQA TURIZMINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI MARKETING TIZIMINI
TASNIFI 153-160

Sharipov Komil

MINTAQAVIY KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISHDAGI KICHIK BIZNESNING ROLI 161-170

Rajabov Navruzbek Azimjonovich

MAISHIY XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANISHI VA KAMBAG'ALLIKNI
QISQARTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 171-179

Mirzaeva Shirin Nodirovna

SUPPORT AND DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN
UZBEKISTAN..... 180-187

Pardayev Rasulbek Islomovich

TURIZM XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING USULLARI VA ULARNING
TAHLILI 188-196

Bahodirov Shohruh Bahodir o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH
XUSUSIYATLARI 197-202

<i>Рахимов Бахромжон Ибрахимович</i> ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДНЫХ РЕСУРСОВ	203-209
<i>Zakirova Gulnora Mirzaliyeva, Madaminov Abdulaziz Anvarjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT VA IMPORT SALOHİYATI (NAMANGAN VILOYATI TAHLILIDA).....	210-216
<i>Hasanov Ilkhom Isakovich</i> IMPROVING THE FINANCING MECHANISM OF THE SCIENTIFIC SUPPLY SYSTEM IN THE AGRICULTURE OF UZBEKISTAN.....	217-221
<i>Ibragimova Nilufar Ziyadullayevna</i> CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA XIZMATLAR KO'RSATISHNING XUSUSIYATLARI	222-227
<i>Maxmudov Jasurbek Ergashevich</i> INNOVATION IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLİYAVIY JIHATDAN QO'LLAB-QUVVATLASH TAHLILI	228-233
<i>Ravshanov Nodirjon Begaliyevich</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING AHAMIYATI	234-243
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich</i> SHIHOIDDIN SUHRAVARDIY FALSAFIY QARASHLARIGA IJTIMOY-SIYOSIY VAZIYATLARNING TA'SIRI	244-248
<i>Qutlimuratov Sardorbek Rustamovich</i> XORAZM JADIDLARI MA'NAVİY MEROSINING YANGI O'ZBEKISTONDA YOSHLARINI VATANPARVARLIK VA BAG'RIKENGLIK RUHIDA TARBIYALASHDAGI AHAMIYATI.....	249-254
<i>Saburov Jaloliddin</i> XVIII-ASR OXIRI VA XIX-ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA ILM-FAN VA MADANIY HAYOT RIVOJI	255-260
<i>Jabborov Ikromjon Jumaniyozovich</i> NAJMIDDIN KUBRO TA'LIMOTIDA "KOMIL INSON " TARBIYASI VA UNING AXLOQIY VA MA'NAVİY YUKSALISHGA OID G'OYALARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	261-265
<i>Saidkulov Nuriddin Akramkulovich</i> FORMATION OF PERSPECTIVES REGARDING SOCIETY'S STABILITY	266-271
<i>Adilov Zafar Yunusovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAHSHARIY QARASHLARIDA SUV VA SHIFOBAXSH MEVALAR MASALASI	272-277
<i>Yuldashev Farrux Abdurakhmanovich</i> ON THE QUESTION OF THE UNIQUE ROLE OF THE PRINCIPLES OF HUMANITY AND PATRIOTISM IN THE DEVELOPMENT AND STRENGTHENING OF THE FUTURE OF THE YOUNG GENERATION	278-282
<i>Ganiyev Baxodirjon Sodiqjonovich</i> TADBIRKORLIK MADANIYATINING SENSUALISTIK VA AKSILOGIK XUSUSIYATLARINING IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLILI	283-287

11.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI*Baxronova Dilrabo*

PROTOTURKIYLARNING AMERIKA QIT'ASIGA KO'CHISHI: LEKSIK PARALLELLIZM VA ETIMOLOGIK-SEMANTIK TADQIQ 288-295

Daliyeva Madina

DETERMINANTS OF COGNITIVE MODELING OF POLYSEMY OF LINGUISTIC TERMS IN ENGLISH, UZBEK, AND RUSSIAN LANGUAGES 296-300

Paluanova Khalifa

STRATEGIES FOR ENHANCING PRAGMATIC COMPETENCE IN SECOND LANGUAGE ACQUISITION (SLA) THROUGH EFFECTIVE APPROACHES 301-306

Равшанов Махмуд

СЕМАНТИКА ГЛАГОЛОВ В «ДИВАНИ ЛУГАТ-ИТ ТУРК» МАХМУДА КАШГАРСКОГО 307-311

Bekbergenova Gulaim Aijarıkovna

SEMANTIC CLASSIFICATION OF ENGLISH AND KARAKALPAK ANTHROPOCENTRIC PROVERBS 312-318

Normamatov Farrux Komiljon o'g'li

MURAKKAB USLUBDAGI ASARLAR XUSUSIYATLARI VA UNDA FORMALIZM YONDASHUVI 319-322

Gulamova Dilobar Imamkulovna

ADABIYOT DARSLIKLARDA EVFEMIZMLARNING QO'LLANILISHI VA TAHLILI 323-326

Xolmuxamedov Baxtiyor

TERS LUG'ATLARNING ASOSIY XUSUSIYATI VA ULARNI TUZISH METODIKASI 327-334

Chorieva Iroda Kurbonboevna

KASALLIK NOMLARI VA BELGILARI KELTIRILGAN INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 335-339

Ganiyeva Orzigul Xayriddinovna

XX ASR AMERIKA REALISTIK QISSACHILIGIDA POETIK KONSTRUKSIYA: SHAKL VA MAZMUN MASALASI 340-345

Расулова Камола

ПОНЯТИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ. ВИДЫ АВТОРСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ 346-353

Омонов Турғунбой

“СУҒУРТА” ТЕРМИНИНИНГ ЛИНГВИСТИК ТАЪРИФИ 354-358

Хакбердиева Сайёра Фармоновна

ЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ОБЪЕКТИВИЗАЦИЯ ФРЕЙМА «МАТЬ» И «ОТЕЦ» В РУССКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ 359-364

Xolmirzayev Baxtiyor Mirzamahmudovich

IJTIMOIY-SIYOSIY ASAR TARJIMASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 365-370

Gubaydullin Artur Faridovich

CHALLENGES OF TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S "GOOD OMENS" 371-376

Abdullaeva Sevara Makhsudaliyevna

EMOTIVE INTENSIFIERS OF ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES 377-381

Baymuradova Gulbaxar Chari Qizi

SURXONDARYO VILOYATI FITOTOPONIMLARINING STRUKTURGRAMMATIK

TAHLILI 382-385

Yuldasheva Nigora Baxodirovna

INGLIZ VA O'ZBEK PAREMIYALARINI O'RGANISHNING AKSIOLOGIK JIHATLARI 386-390

Quljanova To'lg'anoy Shodiyor qizi

ABDUVALI QUTBIDDIN SHE'RIYATIDA POETIK OBRAZLAR TAHLILI 391-396

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Рузметов Хайрулла*FUQAROLARNING ЎЗИНИ ЎЗИ БОШҚАРИШ ОРГАНЛАРИ МАНСАБДОР ШАХСЛАРИНИНГ
КОНСТИТУЦИЯВИЙ-ҲУҚУҚИЙ ЖАВОБГАРЛИГИ 397-402*Ачилова Лилия Илхомовна*ТУРИСТИК ХИЗМАТЛАР КЎРСАТИШ БЎЙИЧА FUQAROЛИК-ҲУҚУҚИЙ
МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШНИНГ УНИФИКАЦИЯСИ ЧЕГАРАЛАРИ
РАҚАМЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА 403-410*Abdubannayev Umidjon*AXBOROTGA BO'LGAN INSON HUQUQLARINI TA'MINLASHNING
RIVOJLANISH BOSQICHLARI 411-421*Халиқулов Комолиддин Носирович*ХОРИЖИЙ ДАВЛАТ СУДЛАРИНИНГ ҚАРОРЛАРИНИ ТАН ОЛИШ ВА ИЖРО ЭТИШДА
ДАВЛАТ СУВЕРЕНИТЕТИ МАСАЛАЛАРИ 422-427*Тўраев Жавоҳир Усмон ўғли*ХОДИМЛАР МЕҲНАТ ҲУҚУҚЛАРИГА РИОЯ ҚИЛИНИШИ БЎЙИЧА ДАВЛАТ НАЗОРАТИ ВА
ТЕКШИРУВИ ТУШУНЧАСИГА ОИД НАЗАРИЙ ҚАРАШЛАР 428-433*Элмурзаев Билолиддин Нурмон ўғли*ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ТЕРГОВЧИНИНГ ПРОЦЕССУАЛ
МУСТАҚИЛЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ 434-439*Djumaniyazova Dilfuza Kamalovna, Shayakubov Shomansur Shakabilovich*IJTIMOIY HAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLARGA
QARSHI KURASHISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBA 440-446*Алиев Асилбек Кадирович*КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЕ (СОЦИАЛЬНЫЕ) ПРЕДПОСЫЛКИ И КОРНИ РАСПРОСТРАНЕНИЯ
АЗАРТНЫХ ИГР СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ 447-451*Нодирахон Абдурахманова*РЕГУЛИРОВАНИЕ ФИНТЕХА И КРИПТОВАЛЮТ: ОСНОВНЫЕ ВЫЗОВЫ И ПРАВОВЫЕ
АСПЕКТЫ 452-462*Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич*

РЕПО БИТИМЛАР – ТАЪМИНЛОВЧИ БИТИМ СИФАТИДА УМУМИЙ ТАВСИФ 463-469

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI*Xusanova Mohira*OLIY O'QUV YURTLARIDA TALABALARNI BAHOLASH SHAKLINI
TAKOMILLASHTIRISH 470-479

<i>Берикбаев Алишер Аликулович</i> ТАСВИРИЙ САНЪАТ ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШДА ИЛҒОР ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ	480-483
<i>Yusupova Shoxista Alimjanovna</i> TALABALARNING TASVIRIY SAN'AT MASHG'ULOTLARIDA IJODIY QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	484-489
<i>Yakubova Nafisa Odilyanovna</i> CHIZMACHILIK DARSLARIDA TALABALARNI IJODIY-KREATIV FIKRLASHGA O'RGATISH	490-494
<i>Musirmanov Shohboz Usmon o'g'li</i> TURIZM SOHASIDA KADRLAR TAYYORLASHDA AMALIYOT VA NAZARIYANING PEDAGOGIK UYG'UNLIGI	495-500
<i>Suvankulov Umid Ilxom o'g'li</i> MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA PEDAGOGLARNING DISKURSIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	501-505
<i>Ibragimov A'lamjon Amrilloevich</i> O'QITUVCHILARNI UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISHGA KOGNITIVFUNKSIONAL YONDASHUV	506-518
<i>Jo'rayeva Feruza Baxtiyor qizi, Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li</i> TA'LIMDA KOMMUNIKATIV INNOVATSION VOSITALAR VA ULARNING IMKONIYATLARI	519-524
<i>Siddiqova Shahnoza Ahmedovna</i> SCIENCE XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARINING O'ZBEKISTONDA BIOLOGIYA O'QITUVCHILARINING TABIIY FANLAR SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	525-529
<i>Xoliqov Nasriddin Abdikarimovich</i> MILLIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING SHARTI SIFATIDA TA'LIM, FAN VA BIZNESNING O'ZARO ALOQALARI MAZMUNI	530-534
<i>Javliyeva Shahnoza Bahodirovna</i> TA'LIM SIFATIGA YO'NALTIRILGAN O'QUV MATERIALLARINI YARATISH MODEL 535-539	535-539
<i>Jumaboev Nabi Pardaboevich</i> TA'LIM SIFATIGA YO'NALTIRILGAN O'QUV MATERIALLARINI YARATISH MODEL 540-545	540-545
<i>Kayumov Erkin Kazakbayevich</i> THE IMPORTANCE OF FINE ARTS IN SHAPING STUDENTS' PERCEPTION AND CREATIVITY	546-550
<i>Khojamqulov Rasulbek Kurban ugli</i> THE NEED TO DEVELOP COMPETENCY OF FUTURE ENGINEERS USING COMPUTER GRAPHICS	551-555
<i>Latipova Gavhar Shavkat kizi</i> TARIX YO'NALISHI TINGLOVCHILARI UCHUN KREATIV SALOHİYATNI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	556-564
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> ATROF- MUXITNING YUKORI XARORATIDA MUSHAK FAOLIYATI	565-568

Received: 31 October 2024
Accepted: 5 November 2024
Published: 15 November 2024

Article / Original Paper

THE PLACE OF PILGRIMAGE IN THE SOCIAL LIFE OF THE POPULATION OF NAMANGAN REGION (IN THE EXAMPLE OF DEVONA BUVA SHRINE OF UYCHI DISTRICT)

Mamatov Jasurbek Kadirqul ugli

1st year basic doctoral student of Namangan State University
jasurbekmamatov899@gmail.com

Abstract. This article analyzed information about the history and current activities of pilgrimage sites in Namangan region. As a result of the research, it was noticed that the shrine and the attitude towards it, as well as traditional values are changing a lot. From this point of view, this article presents opinions on the role of shrines in the social life of the population, their condition, and pilgrimage tourism.

Key words: Namangan, shrine, values, views related to shrines, Mausoleum of Devona Buva.

NAMANGAN VILOYATI ZIYORATGOHLARINING AHOLINING IJTIMOIIY HAYOTIDAGI O'RNI (UYCHI TUMANI DEVONA BUVA ZIYORATGOHI MISOLIDA)

Mamatov Jasurbek Qodirqul o'g'li

Namangan davlat universiteti 1-kurs tayanch doktoranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada Namangan viloyatidagi ziyoratgohlarning tarixi hamda bugungi kundagi faoliyati to'g'risidagi ma'lumotlar tahlil qilindi. Tadqiqot natijasida ziyoratgoh va unga bo'lgan munosabat hamda an'anaviy qadryatlarning anchayin o'zgarib borayotganligi ko'zga tashlandi. Shu nuqtai nazardan ushbu maqolada ziyoratgohlarning aholining ijtimoiy hayotida tutgan o'rni, holati, ziyorat turizmi bo'yicha fikr-mulohalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Namangan, ziyoratgoh, qadryatlar, ziyoratgohlar bilan bog'liq qarashlar, Devona Buva maqbarasi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I11Y2024N11.1>

Kirish. Ziyoratgohlar o'zbek xalqining ma'naviy dunyoqarashida alohida o'ringa ega bo'lgan ob'ektdir. Ushbu tabarruk maskanlar o'z navbatida joylashgan o'rni, qadimiy tarixi, o'sha hudud aholisining ijtimoiy turmush tarzi haqida muhim bo'lgan ma'lumotlarni beradi. Umuman olganda, muqaddas qadamjo va ziyoratgohlar mahalliy aholining azaliy orzu-umidlari, istaklari va urf-odatlarini o'zida mujassamlashtirgan g'oyalar majmuasi sifatida asrlar osha xalqni ezgulik sari chorlab kelgan, ularning ma'naviy qarashlarining shakllanishiga ma'lum ma'noda tasir o'tkazgan.

Namangan viloyatidagi ziyoratgohlar ham o'zining lokal xususiyatlari bilan respublikaning boshqa hudud ziyoratgohlaridan qisman ajralib turadi. Hududdagi mahalliy

ziyoratgohlar va qadamjolarining aksariyat ko'pchiligi islom dini hamda mahalliy aholining azaliy xo'jalik turmush tarzi bilan bevosita bog'liq holda shakllangan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. So'nggi yillarda ziyoratgohlarining ahamiyati va hududning iqtisodiy-iqtisodiy hayotida tutgan o'rnini hisobga olib, muqaddas qadamjolarining bugungi holati va joylashgan o'rniga bag'ishlangan turli tadqiqotlar hamda ilmiy izlanishlar amalga oshirildi. Shunday asarlardan biri N. Abdulahatov boshchiligidagi mualliflar guruhi tomonidan nashr etilgan "O'zbekiston ziyoratgohlari va qadamjolari" (Andijon va Namangan viloyatlari) nomli kitobdir. Asarda Namangan viloyatiga ziyoratgohlar haqidagi ma'lumotlar tumanlar kesimida tahlil etilgan bo'lib, unda ko'proq ziyoratgoh hamda qadamjolarining kelib chiqish tarixi hamda ijtimoiy-ma'naviy xususiyatiga e'tibor berilib, aholining ijtimoiy hayotida tutgan o'rnini hamda uning fuksiyasilari kabi masalalar tadqiqotchilar e'tiboridan chetda qoladi.

Mustaqillik yillarida bir qator mahalliy o'lkashunos va havasmand tarixchilar tomonidan o'z qishlog'i, mahallasi va bu yerdagi ziyoratgohlar tarixi to'g'risidagi maqola hamda risolalari nashr etilgan. Yuqorida ta'kidlangan risolalar to'la ilmiy asosga ega bo'lmasa-da, mualliflarning qishloqlari o'tmishi, muqaddas qadamjolari va bugungi holati, olib borilayotgan qurilish, obodonlashtirish ishlari haqidagi ma'lumotlari etiborga molikdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqola viloyatdagi ziyoratgohlarni o'rganishda kompleks yondashuv, qiyosiy tahlil hamda so'rovnomalar usullaridan foydalaniladi.

Muhokama va natija. So'nggi yillarda O'zbekistondagi ziyoratgoh hamda qadamjolarga qaratilayotgan e'tiborlar sababli bunday ulug' maskanlar kundan kunga o'zgarib, ziyoratchi va sayohatchilarni o'ziga jalb etmoqda. Jumladan, Chustdagi Bibiona yodgorligi, Chortoqdagi Sulton Uvays Qaraniy hamda Norin tumanidagi Uchbuloq ziyoratgohlarini misol qilsak bo'ladi. Bunday ziyoratgohlarning o'ziga xos tarixi, afsonalari, so'lim tabiati va shifobaxsh buloq suvlari mavjud bo'lib, ziyoratchilarda juda katta taassurot qoldiradi.

Ziyoratgoh va qadamjolarini obodonlashtirish hamda qayta tiklash bo'yicha amaliy ishlar bugungi kunda Uychi tumani Fayziobod qishlog'idagi Devona Buva jo'me masjidi va maqbarasida keng ko'lamda amalga oshirilmoqda.

Devona Bobo yoki Devona Buva tarixi bevosita Abdurahim Salimboy so'fi o'g'li nomi bilan bog'liq. Abdurahim Salimboy so'fi o'g'li Ahmad Yassaviy avlodidan bo'lib, bundan 300 yil avval Chimkent viloyatining Sayram qishlog'ida (ba'zi manbalarda Toshkentda) tug'ilgan [1. B. 3.]. Abdurahim 13-14 yoshida Toshkentda Ko'kaldosh madrasasida o'z davri uchun muhim ilmlarni, Qur'on va hadis ilmini egallaydi.

Abdurahim ta'lim olish va otasining istagi bilan Namanganga xo'ja Amin xonadoniga keladi. Xo'ja Amin o'z davrining ishbilarmon, davlatmand va yetuk ulamolaridan biri bo'lgan. Xo'ja Amin ko'plab shogird va muridlariga bilim berardi. Abdurahim xoja Amin xonadoniga kelganda u shogirdlariga: "ko'chaga chiqing, eshik oldiga bir devona keldi, uni ichkariga taklif eting" – deydi. Xolbuki bu davrda devona deb Alloh zikri bilan mashg'ul bo'lgan kishilarga aytiladi. "Devona" laqabini unga ustoz, namanganlik Xo'ja Amin tomonidan beriladi. "Devona" [telba, aqldan ozgan] – Allohning vasliga yetishish umidida, zikru samoga berilib, bu dunyo ishlaridan voz kechgan so'fiy, darveshsifat odamga nisbatan ishlatilgan [2. B. 587.].

Dastlab, Abdurahim devona Namangan viloyatining Eshobod qishlog'i (hozirgi Namangan shahri "Lola" mavzesi "Jahon bozori" savdo markazi atrofi) da o'ziga makon topadi. Ammo bu yerda uzoq yashay olmaydi. Devona Buva o'ziga yangi makon izlab Fayziobod qishlog'iga keladi. U qishloqning markazini o'ziga makon qiladi va nasl-nasabda Temuriylardan

bo'lgan Oyimcha oyimga uylanadi. Ular oltita o'g'il: Uvaysxon, Mulla Sulton Mahmud, Muhammad Rahim, Mirzo Bahodir, Salimxon va Mirza Yoqub ismli farzandlar ko'rishadi [1. B. 5.].

Hozirgi ziyoratgoh barpo etilishida mahalliy aholida orasida turli rivoyatlar mavjud. Xususan kunlarning birida Abdurahim devona tushida bir bino qurish kerakligi va unda kishilar ilm olishlari lozimligi aytiladi. Devona Buva shu yerlik mohir usta va quruvchi me'morlar bilan maslahatlashib, bu binoni qurishni boshlaydi. Mazkur majmua o'z davrining ijtimoiy-siyosiy sharoitlaridan kelib chiqqan holda, ibodat uchun masjid xonaqohi, ilm o'rganish uchun madrasa, amaliyot uchun chillaxona, ibodatga chorlaydigan mezana, shuningdek uzoqdan kelgan mehmon va tolibi ilmlarga mo'ljallangan maxsus musofirxonalarni o'z ichiga olgan inshoot edi. [3.]

Afsuski Sovet Ittifoqi davrida ko'plab milliy madaniy meroslar kabi bu madrasa ham buzib yuboriladi. Shunday bo'lsa-da, Devona Buva maqbarasi va uning avlodlari qabrlari saqlab qolinadi.

Devona Buva maqbarasi tashqi ko'rinishidan XVI asr oxirida yuzaga kelgan me'moriy an'anaga ko'ra katta gumbaz peshtoqli hajmga ega bo'lgan va uzoq o'tmishda urf bo'lgan qoidaga ko'ra to'rt tomondan teshiklar bilan bo'lingan. Kirish peshtoqi qismlari va o'lchamlariga ko'ra maqbara xonaqohni eslatadi. Maqbara pishiq g'ishtdan qurilgan. Peshtoq taxminan XIX asr oxirida rus g'ishti bilan ta'mirlangan.

Binoning ichki ko'rinishi suvoq bo'ylab bir necha marotaba gul bilan bezalgan. Tasvirlar mavzusi o'simliklar (majnuntol shohlari, gulli gultuvaklar) va maxsus o'rganishni talab etuvchi epigrafikadan iborat. Hozirgacha o'rganilmagan Devona Buva maqbarasi o'zining me'moriy qifoyasi bilan serviqor va o'ziga xosdir. XVIII asr yodgorliklariga xos gumbaz abrisining past qismida tik sinish va gumbaz ko'tarilishining mavjudligidir.

Maqbara pishiq g'ishtdan tiklangan bo'lib, tomonlarining hajmi 25-27 sm, qalinligi 4,5-5 sm. li ganjli qorishmadan o'n qatorga o'n chokli 73 sm o'lchamda qo'yilgan. Peshtoq taxminan XIX asr oxirida ta'mirlangan. Binoning ichki ko'rinishi suvoq bo'ylab bir necha bor islomiy naqshlar bilan bezatilgan [4. B. 74.]. Hashamatdor gumbazli binoga darvoza orqali kiriladi. Ikki chetida mo'jaz minorali bu binoning sirti to'rt burchak tahmonchali qilib ishlangan. Devona Buva gumbazi qadimgi quydirilgan yapaloq g'ishtdan tiklangan [5. B. 191].

Abdurahim devona - Devona Buva diniy ilmi kuchli, saxovatli, tadbirkor, taqvodor bo'lganligi uchun xalq orasida katta hurmat-e'tibor qozonib, mahalliy aholining u kishiga muhabbatlari ortib boradi. Maqbara o'sha davrdan boshlab xalq orasida alohida ehtiromga sazovor bo'lib, qishloqdagi eng aziz ziyoratgohlardan biri hisoblanadi. Shu vaqtdan beri mahalliy va qo'shni hududlardan ko'p ziyoratchilar tashrif buyurishadi.

Ziyoratgohlarning aholi hayotida muhim o'rin tutadi. Dastlab islom dinida Makka ziyoratidan boshqa barcha ziyoratlar tan olinmagan. Lekin keyinchalik mahalliy urf-odatlarini saqlagan holda Makka ziyorati marosimlarini o'ziga ko'chirgan mahalliy qadamjolarni ziyorat qilish holati rivojlanib ketgan. [6. B. 75.]. Chunki ziyoratgohlarga tashrif buyurish orqali insonni qadim ajdodlari oldidagi burch hissini anglash, o'tganlar yodini esga olish, o'zi yoki yaqinlarida kuzatiladigan kasalliklarga davo izlash hamda ayrim diniy amallarni bajarish yo'lida muhim vosita sanaladi. Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.)dan rivoyat qilingan hadislardan birida "Men sizlarni qabrlarni ziyorat qilishdan qaytargan edim, keyin fikrimga keldi, xushyor bo'linglar va qabrlarni ziyorat qilinglar, chunki ziyorat qilmoq qabrlarni yumshatadi, ko'zlarni

yoshlantiradi, oxiratni eslatadi” deyilgan hadis keladi. [7. B. 93.] Ziyoratgohlarning inson hayotida tutgan o’rni ikki ko’rinishda – ma’naviy va jismoniy holatda yuzaga keladi. Ziyoratchilar qadamjolarni sog’liqni tiklash, ma’naviy va ruhan taskin topish, homiy ruhlar va ajdodlar udumini davom ettirish, kelajakka umid qilish (farzand ko’rish, mushkullarni yengillatish, boshlagan yangi ishning xayrli bo’lishini so’rash, yoshlar orasida esa o’qishga kirish va h.k.) maqsadida ziyorat qilishadi. [3.]

Ziyoratgohda amalga oshiriladigan marosimlar ham ziyoratchilar qanday maqsadda tashrif buyurishlariga ko’ra turli ko’rinishda amalga oshiriladi. Bu kabi ziyorat marosimlarini oilaviy an’ana ko’rinishiga aylanib qolgan yil davomida amalga oshiriladigan, aholining turli qatlami tomonidan bajariluvchi rasm-rusmlar hamda muqaddas hisoblanuvchi narsalardan najot istab bajariladigan hamda aholi jamoasi tomonidan birgalikda o’tkaziluvchi marosimlarga ajartish mumkin.

Devona Buva ziyoratgohiga ham tashrif buyuruvchilarning ziyorat amallarini bajarishida, eng avvalo, ma’nan va ruhan taskin topish, sog’liqni tiklash, farzandli bo’lish, boshlangan yangi ishning xayrli bo’lishini istash hamda ajdodlar udumini davom ettirish kabi maqsad-muddaolarini o’zida mujassam etadi. Ushbu ziyoratgohga keluvchilar asosan haftaning juma va shanba kunlari tashrif buyuradi. Bugungi kunda ziyoratchilarning aksariyat ko’pchiligini erkaklar tashkil qiladi. Ancha vaqtlar ushbu maqbaraga ayollar, yoshlar hamda turli xil kasb egalari juda ko’p tashrif buyurishgan. Oxirgi 10 yillikka e’tibor qaratilsa, ziyoratchilar oqimi anchayin kamayganini ko’zga tashlanadi. Bunga mahalliy aholining din bilan bog’liq bilimlari hamda dunyoqarashining o’zgarishi tasir o’tkazgan. [3.]

Ziyoratgohlar aholining kundalik turmushi va ijtimoiy hayotida insonlarning ruhiy muvozanatini saqlash va kelajakka umid uyg’otish kabi vazifalarni bajaradi. Ziyoratgohlarga jamiyatda insonning niyatlarini amalga oshiruvchi vosita yoki amalga oshgan niyatlarida madad beruvchi kuch sifatida qaralsa, ikkinchi tomondan, ajdodlar bilan ko’rinmas rishta vazifasini ham bajaradi.

Mustaqillik sharofati bilan ta’mirlanib, yanada kengaytirish ishlari davom etayotgan “Devona Buva” jome masjidi muqaddas qadamjoldan hisoblanadi. Bugungi kunda unda mavjud bo’lgan masjid va maqbara mahobatli ko’rinishga ega. “Devona Buva” jome masjidida katta qurilish ishlari olib borilmoqda. Bunda mehnatsevar va saxovatli qishloq ahli ham katta jonbozlik ko’rsatmoqda. Bu holat bugungi kunda maqbarani ziyorat qiluvchilar soni ko’payishiga sabab bo’layotgan omillar sirasiga kiradi. Ziyoratgohga keluvchuvchilarning maqsadi hozirda asosan o’tgan yaqinlarini qabrlarini ziyorat qilishdir. Bu holat ziyoratgohga keluvchi ayollar soniga ham ta’sir ko’rsatdi. Ayollarning qabr ziyorati xususida ayrim manbalarda ayollar uchun ham qabr ziyoratining zarari yo’q, faqatgina bu ziyorat fitnadan xoli, islom ahloq va intizomiga, ziyorat odobiga rioya qilish shart degan ma’lumotlar keltirilgan. [8. B. 9.] Shuning uchun ziyoratchilar oqimi asosan haftaning juma hamda shanba kunlari anchayin ko’payadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, ziyoratgohlar va qadamjolar insonlarning ijtimoiy-ma’naviy hislatlarini yanada rivojlanishiga turtki bo’ladi. Xususan, ziyoratgohlar bilan bog’liq afsona va rivoyatlar kishilarda vatanparvarlik, sadoqat, mehr-oqibat ezgulik singari tuyg’ularni shakllantiradi. Shuningdek ziyoratgohga nomi berilgan buyuk shaxsning qilgan ishlaridan o’rnak olish hamda ziyoratgohda bajariladigan hayr-ehsonlarni orqali sahovatpeshalik,

mehnatsevarlik fazilatlarini shakllantiruvchi muhim vosita sifatida insonlar hayotida muhim o'rin egallaydi. Shu sababli ziyoratgoh va qadamjolarining bugungi holatiga e'tibor berish zarur:

- Ziyoratgohga olib boruvchi yo'llar tarmog'ini yaxshilash, maxsus transport tizimi yo'lga qo'yish;
- Ziyoratgohga tushuvchi daromadlarni nazorat qilinishi;
- Ziyoratgohlarni ichki va tashqi turizm salohiyatini jamoatchilikka ochib berishga qaratilgan ijtimoiy tarmoqlardagi keng tag'ibot ishlarini amalga oshirish;
- Ziyoratgohlarga olib boruvchi yo'l ko'rsatgichlarini joylashtirish hamda ayrim qadamjolarining kirish joylarida ziyoratgohlarning nomlanish afishalarini qo'yish;

Shu kabi vazifalarni bajarish ichki va tashqi turizm imkoniyatlarini kengayishiga olib keladi. O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish o'z navbatida mavjud ziyoratgohlar va muqaddas qadamjolarga imkon qadar davlat nazoratiga olish bilan uzviy bog'liqdir. Namangan viloyatida ham O'zbekiston Respublikasi Madaniy meros agentligi Namangan viloyati madaniy meros boshqarmasi tomonidan viloyatdagi ko'plab ana shunday ziyoratgohlar ro'yxatga kiritilib, davlat muhofazasiga olinmoqda. Shulardan biri "Devona Buva" masjid-maqbarasi bugungi kunda tiklanmoqda hamda tubdan o'zgarmoqda.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Юсупов. Ё. "Қадрдон Уйчимнинг Қадрли Қadamжолари" Namangan, 2006. – 12 б.
2. Мадвалиев. А. таҳрири остида. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. – Т.: "Ўзбекистон миллий энциклопедияси" Давлат илмий нашриёти, 2006. – 679 б.
3. Dala yozuvlari. Namangan viloyati Uychi tumani 2024-yil.
4. Юсупов. И. Ю., Мирзаалиева. Э. Ю. "Наманган вилояти меъморий обидалари сирлари" Наманган. 2008. – 118 б.
5. А. Жаббор. Наманган вилояти (ихчам маълумотлар тўплами). – Наманган: «Наманган», 2011. – 287 б.
6. Огудин В.Л. Места поклонения Ферганы как объект научного исследования // ЭО. – 2002.– №1.–С. 75.
7. Ислом энциклопедияси. — Тошкент: ЎЗМЭ, 2004. – 357 б.
8. Мирзо Анвар Хушназар. Қабристон зиёрати одоби. –Тошкент: Мовароуннаҳр, 2005.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 11 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).